

ÅRSRAPPORT

2023

STYRELEDERS ORD

Når vi ser tilbake på 2023 så er det vanskelig å ikke tenke på at det er mye som går i feil retning. Vi ser stadig eskalerende klimaendringer mens klimapolitikken fortsatt er halvhjertet og pinglete. Vi ser at stadig flere av verdens land sliter med å betjene gjelden sin, uten at de rike landene gjør noe særlig med saken. Dette er ting som vi kunne gjort noe med, men som vi ikke riktig makter å ta i fordi det er andre kriser som setter dagsorden og som oppleves mer kritiske på kort sikt. I skrivende stund gjelder dette særlig Russlands krig i Ukraina, Israels krigføring i Gaza, og USAs opphissing i Midtøsten.

Selv om det går gradvis bedre for store deler av verdensøkonomien, og inflasjonen ser ut til å gå inn for en myk landing, preges både stater og enkeltpersoner av økende kostnader og høye renter. Mange land bruker større deler av sine inntekter på å betjene gjeld enn tidligere. Som du kan lese mer om i fortsettelsen av årsrapporten er gjeldskostnadene i afrikanske land nå 40 prosent større enn budsjettene til velferd, som skal finansiere utdanning, helse og klimatiltak. Det er åpenbart at de høye rentene, som skal hjelpe inflasjonen ned mot målet i de rike landene, går på bekostning av levekår og livsgrunnlag i de landene som sliter mest med både fattigdom og klimaendringer. Det er i virkeligheten en skjult omfordeling, i retning av oss som har mest.

I vanskelige tider som denne, trenger vi å holde fast ved lysglimtene vi finner på veien. Vi tar med oss nyheten om at Somalia fikk innvilget gjeldsslette til en verdi av 4,5 milliarder dollar i desember, inn i det nye året. La det minne oss om at arbeidet for gjeldsslette og rettferdig gjeldspolitikken nytter!

Arbeidet vi gjør i SLUG er nesten viktigere enn noen gang. Vi fortsetter å sette premisser for samtalen om gjeld, klimafinansiering og ansvarlig långivning, både nasjonalt og internasjonalt.

I 2023 var SLUG til stede på klimatoppmøtet COP 28 i Dubai, og satte fokus på sammenhengen mellom gjeldskrisen og klimakrisen. Hele 71 prosent av klimafinansieringen blir nå gitt i form av lån, til de samme landene som allerede sliter med å betjene sin nåværende gjeld. Det er viktigere enn noen gang å understreke behovet for ny og gavebasert klimafinansiering, som ikke går på bekostning av eksisterende bistandsbudsjett. Vi må holde to tanker i hodet på en gang: Verdens lavinntektsland trenger både bistand og klimafinansiering.

Ettersom private aktører som pensjonsfond og andre, spiller en stadig større rolle i verdens finansmarkeder, blir også arbeidet for å styrke private aktørers ansvarlighet i långivning stadig viktigere. Dette har SLUG jobbet med i året som gikk, og vi ser fram til å dele mer av dette i året som kommer.

Du kan også lese mer om dette – og mye mer – i denne årsrapporten.

Med ønsker om en bedre og lysere framtid,

Marie Storli (styreleder i SLUG)

ET NYTT GJELDSÅR

2023 ble enda et år med stor sosial, politisk og økonomisk uro i verden. Dette forverrer også land sine gjeldskriser. Inflasjon og økte priser gjør gjelda dyrere å betjene, samtidig som krig, konflikt og klimaendringer fører til at land må ta opp ytterligere og dyrere lån.

Ifølge Development Finance International bruker lavinntektsland i snitt 30 prosent av alle sine utgifter på gjeldsbetjening, og afrikanske land bruker i snitt hele 40 prosent. Gjeldsbetjening tilsvarer det land bruker samlet på utdanning, helse, sosial beskyttelse og klimatiltak. For afrikanske land overstiger gjeldsbetjening disse tjenestene med 50 prosent.

Likevel, det internasjonale verdenssamfunnet har ikke vist nødvendig beslutningsvilje til å gjennomføre strukturelle endringer i gjeldsarkitekturen. Selv om Zambia som første land fikk en gjeldsrestruktureringsavtale gjennom Common Framework, G20s rammeverk for gjeldshåndtering, viser resultatet av forhandlingene at rammeverket ikke bare er treigt, men at det heller ikke fører til tilstrekkelig gjeldslette. Behovet for et forbedret system, som er raskt, forutsigbart, kan brukes av alle land og tvinger alle kreditorer til å akseptere tap, har blitt enda tydeligere.

I tillegg til at et økende antall land er i gjeldskrise og ikke får innvilget nødvendig gjeldslette, gjøres det lite for å forhindre nye og forverrede kriser. Bærekraftsanalysene til IMF og Verdensbanken bygger fortsatt på en svært minimalistisk forståelse av gjeldsbærekraft. Dette medfører at land må gjøre ytterligere innstramminger, mens kreditorenes interesser ivaretas.

Selv om mye ser mørkt ut, kan det skimtes håp om en ny gjeldsaktivisme og gjeldsinteresse både internasjonalt og nasjonalt. Stadig flere organisasjoner og aktører er bekymret over de fatale konsekvensene dagens gjeldsbyrde medfører. Dette merkes også i SLUG. Forespørsler om å delta i panelsamtaler eller holde skoleringer har skutt i været. I tillegg ønsker politikere våre innspill i sin politikkutforming, media tar direkte kontakt for kommentarer og frivillige lurere på hvordan de kan bidra i kampen for gjeldsrettferdighet.

SLUG har gjennom 2023 fulgt internasjonale prosesser, og Norges rolle i disse, svært tett. Gjennom politiske møter, deltakelse på konferanser, skriftlige innspill, deltakelse i panelsamtaler, skoleringer og synlighet i media, har vi bidratt til å engasjere både befolkningen og beslutningstakere i globale gjeldsspørsmål og. Det er ingen tvil om at årene som kommer vil trenge en sterk gjeldsbevegelse for å føre norsk politikk i riktig retning. Arbeidet i 2023 legger et godt grunnlag for veien videre, og vi gleder oss til å styrke innsatsen videre sammen med styret, våre frivillige, medlemsorganisasjoner og samarbeidspartnere!

POLITISKE PROSESSER

Gjeldsspørsmål stod høyt på den politiske agendaen i 2023. Sammen med internasjonale samarbeidspartnere deltok SLUG på årsmøtene til IMF og Verdensbanken som for første gang på femti år ble avholdt på det afrikanske kontinentet. Gjennom året koordinerte vi mange møter med nordisk-baltisk gruppe hvor vi møtte en delt bekymring over den økende gjeldskrisa. Der vi er opptatt av å få gjennom mer grunnleggende strukturelle endringer for å både løse og forebygge nye kriser, ønsker de toneangivende styrerepresentantene i de internasjonale finansinstitusjonene primært å bygge videre på dagens gjeldsarkitektur.

SLUG har vært konstruktive i innspillene, og vært tydelig på det enorme behovet for en multilateral gjeldshåndteringsmekanisme og nye krav for ansvarlig utlån og långivning, samtidig som vi har kommet med flere konkrete og mer lavt hengende frukter for å få til en bedring innenfor dagens systemer. Blant annet ser vi at Norge og nordisk-baltisk gruppe tar til orde for krav om økt åpenhet rundt låneavtaler, hvilket er et viktig første steg på veien. I forkant av og under vårmøtene og årsmøtene koordinerte og deltok også politisk rådgiver i innspillsmøte med EU-parlamentet og tyske parlamentarikere så vel som flerfoldige møter med byråkratiske representanter i IMF og Verdensbanken, de nordisk-baltiske, europeiske og den britiske styrerepresentanten i banken og fondet, og SLUG arrangerte innspillsmøte med UD, Finansdepartementet og Norges Bank i forkant sammen med flere av våre medlemsorganisasjoner.

Her er SLUG, ved politisk rådgiver (Thea Sofie Rusten Grastveit), sammen med Kirkens Nødhjelp (Kjetil Abildsnes) og Naturskyddsforeningen (Marie Desnatik) under årsmøtene til IMF og Verdensbanken i Marrakech.

Et område SLUG har jobbet stadig mer med er klimafinansiering og hvordan klima- og gjeldskrisa er gjensidig forsterkende. Etter at Bridgetown Initiative ble lansert på COP27 som et forsøk på å økt klimafinansiering som ivaretar gjeldsbærekraft, har gjeldsspørsmål fått større plass i klimadiskusjonene både hjemme og ute. Blant annet var SLUG, ved daglig leder, representert i de norske bistandsorganisasjonenes klimafinansieringsutvalg. SLUG har også bidratt aktivt i ForUM sin klimagruppe og sikret at gjeldshensyn er ivaretatt i innspill til den norske delegasjonen til COP28 fra det norske sivilsamfunnet. Vi deltok også på selve klimaforhandlingene hvor SLUG tok opp behovet for ny, addisjonell og gavebasert klimafinansiering, samt å unngå tiltak som kan generere mer gjeld i en rekke møter med både klima- og miljøministeren, utenriksministeren, statsministeren og representanter fra energi- og miljøkomiteen på Stortinget. Selv om resultatet av forhandlingene var svakt på klimafinansiering, trakk den ferske klimaministeren frem at finansiering må være gavebasert i sitt sluttinnlegg. Dette kan vi anse som en seier for vårt arbeid.

Fra COP28: Daglig leder i SLUG, Julie Rødje, i innspillsmøte med det norske sivilsamfunnet sammen med utenriksminister, Espen Barth Eide, og klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen. Det ble også avholdt aksjon for gjeldsslette for klima.

I forlengelse av klimadebatten har det kommet nye forslag for å frembringe midler til klimafinansiering. Statsgarantier for private som ønsker å investere i fornybar energi har fått økt oppmerksomhet på hjemmebane. SLUG har vært en svært sentral aktør i disse diskusjonene ettersom vi er bekymret for at midlene til dette bidrar til å uthule eksisterende bistand og at krav om motpartsgarantier vil øke lands gjeldsbyrde. Blant annet har SLUG hatt møter med Utenriksdepartementet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og en rekke organisasjoner om tematikken. Selv om forslaget har blitt vedtatt, har vi synliggjort flere utfordringer som også UD og statssekretæren har bekreftet at må ivaretas.

Videre har SLUG hatt flere møter og dialog med norske beslutningstakere og regjeringen, samt sendt inn skriftlige innspill. Vi har utfordret utviklingsministeren på hvordan å sikre gavebasert klimafinansiering og gjeldsslette for klima og hatt møte med statssekretæren om ansvarlig långivning. I tillegg har vi hatt tett dialog med Sosialistisk Venstreparti som blant annet har stilt skriftlig spørsmål i Stortinget om hva Norge gjør for å bidra til løsninger på gjeldskrisene. Pushet for ny og aktiv gjeldspolitik fra blant annet SLUG har bidratt til at politikere selv har tatt opp gjeld som en av de største utfordringene under Den store utviklingsdebatten i Arendalsuka, debattutveksling i media og at utviklingsministeren tok initiativ til en felles nordisk-baltisk posisjon på gjeldspolitik i Verdensbanken.

På tampen av 2023 ble det endelig klart at Somalia fikk innvilget sin HIPC-slette som de kvalifiserte til for rundt 20 år siden. Gjeldssletten kunne først innfris av IMF når den politiske situasjonen i landet hadde stabilisert seg og på slutten av året nådde endelig Somalia HIPC decision point. Dette betyr at Somalia fikk redusert sin statlige gjeld fra 65 til 6% av bruttonasjonalprodukt over natten. HIPC-betingelsene er av et annet kaliber enn det dagens gjeldstyngede land kan forvente av sine eventuelle restruktureringer av statlig gjeld. Denne gullbilletten gir Somalia en unik mulighet til en positiv

samfunnsutvikling i årene som kommer. SLUG vil fortsette å følge Somalia, blant annet gjennom vår medlemsorganisasjon Somali Norwegian Strategic Partners (SNSP), i håp om å påvirke Somalia til å få på plass gode systemer for å sikre bærekraftighet i fremtidige lånopptak. SLUG har de senere årene hjulpet Somalia over målstreken til HIPC-slette gjennom påvirkningsarbeid opp mot norske myndigheter og Det Internasjonale Pengefondet (IMF).

INFORMASJON OG SYNLIGHET

I 2023 hadde SLUG rekordmange organisasjoner som stod bak vår årlige kampanje, hele åtte organisasjoner stod bak kampanjen *klimatiltak med renter*. Her belyste vi hvordan (manglende) klimafinansiering forsterker lands gjeldsbyrde, hvilke implikasjoner dette får for land som Malawi og Pakistan, og ikke minst hva Norge og andre land bør gjøre. Gjennom videoer, caser, podcastepisode, policy brief og egen nettside spredde vi informasjon i sosiale medier, og fikk felles kronikk på trykk.

Som en del av kampanjen hadde vi også to arrangementer. Et førarrangement med panelsamtale mellom Åsmund Aukrust (AP), Arvinn Gadgil (UN Global Compact) og Trine Østereng (Agenda) under Arendalsuka, og et i Oslo sammen med Redd Barna, Spire og Fellestrådet for Afrika. Kampanjen ble brukt aktivt i arbeidet opp mot og under FNs klimakonferanse, COP28.

Gjennom året har SLUG fått mange forespørslers fra ulike aktører om å sitte i panelsamtaler eller holde innledninger. Blant annet har vi sittet i panel under Klimafrokost arrangert av Norsk klimastiftelse, debatt om oljefondets investeringer i Nigeria av Framtiden i våre hender, debatt om gjeld, klima og matsikkerhet fra Spire, innledning om gjeld og klima for Attac Norge, konferanse om Afrikanske utfordringer og løsninger av Fellestrådet for Afrika og seminar om økonomi og gjeld for Rethinking Economics Blindern. I tillegg har vi holdt foredrag og skoleringer for flere medlemsorganisasjoner, folkehøgskoler og studieforeninger på universitet. Det er tydelig at flere stemmer er opptatt av gjeldsutfordringer og løsninger, og ønsker SLUG sine perspektiver i debatten. Vi var også medarrangør på debatt om dagens gjeldskrise med blant annet statssekretæren sammen med Kirkens Nødhjelp.

SLUG opplevde også rekordhøye medietall i 2023, hvor vi var over dobbelt så mange ganger på trykk i tradisjonelle medier enn fjoråret. Vi hadde flere kronikker i Klassekampen, Panorama Nyheter, Morgenbladet, Dagsavisen og Nationen. Samtidig som vi var sitert i redaksjonelle saker hos blant annet NRK, Vårt Land, Altinget, DanWatch, Framtida og Transit.

På sosiale medier har vi omtrent 5440 følgere samlet på Facebook, Twitter og Instagram. Samlet er dette en svak vekst, men om vi ser isolert på Instagram var veksten på nesten 30 prosent økning i antall følgere. Under selve kampanjeperioden hadde vi omtrent 400 prosent økning i rekkevidde, særlig har videoer fra kampanjen og snutter fra internasjonale konferanser hatt god rekkevidde.

Nettsiden har hatt over 12 000 besøk, hvorav nesten 5000 var på kampanjesiden. Mottakere av vårt nyhetsbrev, gjeldsbrevet, har holdt seg stabilt gjennom året.

MEDLEMMER OG SAMARBEID

SLUG er medlem av Eurodad, et europeisk nettverk for organisasjoner som jobber med gjelds- og utviklingsspørsmål. I juni deltok SLUG på deres årlige konferanse, hvor det høye deltakertallet fra året før fortsatte med nærmere 70 deltakere fra hele verden. Samtidig er det ikke bare på konferanser vi samarbeider, men har månedlige møter med internasjonale aktører gjennom Eurodad, i tillegg til jevnlig møter med Debt Justice UK, CAN (Climate Action Network) og andre nordisk-baltiske organisasjoner som arbeider med gjelds- og finansieringsspørsmål, i tillegg til felles påvirkningsmøter med internasjonale beslutningstakere.

Samarbeid med næringsliv

Arbeidet for å styrke private aktørers ansvarlighet i långivning til stater fortsatte i 2023. Rapportforfatter Amalie Ramslien Næss skrev en veldig god andre del til rapporten som nå er fullført og trykket. Rapportforfatter gjennomførte alene og sammen med politisk rådgiver møter med mange relevante ressurspersoner fra inn og utland for å få innspill til drøftingen, blant annet Grieg Investor, KLP, UN PRI og NBIM, for å nevne noen. Vi har fått veldig gode tilbakemeldinger på rapporten, blant annet fra UNCTAD. Finansmarkedsfondet tildelte oss også i overkant av 200.000 kr til den fysiske og digitale lanseringen av rapporten, som finner sted på nyåret 2024.

I 2023 hadde SLUG 38 medlemsorganisasjoner. Samtidig er det ønskelig å få flere medlemmer. Særlig med tanke på den økte interessen for gjeldsspørsmål og sakens aktualitet, vil sekretariatet og styret forsøke å nå ut til nye potensielle medlemmer framover for å øke medlemsmassen. SLUG er også medlem av Forum for utvikling og miljø.

Etter flere år med pandemi og vanskelige forhold for frivillig aktivitet ble SLUGs politiske utvalg for frivillige gjenopprettet denne høsten i tråd med frivilligstrategien som ble utarbeidet i 2022. Utvalget har bestått av omtrent fem studenter som har møttes ukentlig og arbeidet særlig med kampanjen og avholdt frokostseminar på Litteraturhuset. Koordinator for utvalget er Natalie Kosiander, som også er valgt inn som fullverdig styremedlem for å knytte utvalgsarbeidet tett til SLUGs øvrige aktivitet. Utvalget vil fortsette sitt arbeid i 2024.

ORGANISASJON

Styret

På årsmøtet ble det valgt inn nytt styre. Dette har bestått av:

- Marie Storli (leder)
- Harald Berger (AU)
- Guro Steinsholt (AU)
- Isabella Dahl Kormilitzine
- Markus Frislid
- Hector Ulloa
- Wilde Kjeverud Ekeland
- Eline Kunzendorf
- Bjørn Kristian Danbolt
- Natalie Kosiander (supplert inn som koordinator for utvalget)

Ylva Bang valgte å trekke seg fra styret på grunn av kapasitet.

Styret har hatt seks møter gjennom året. I tillegg ble det nedsatt en vedtektskomité som har sett særlig på SLUGs sine vedtekter for å sikre en ordentlig gjennomgang av disse til neste årsmøte.

Sekretariat

Julie Rødje begynte som ny daglig leder 1.januar 2023. To uker senere kom Thea Sofie Rusten Grastveit tilbake fra permisjon som politisk rådgiver. Hennes vikar, Amalie Ramslien Næss, jobbet ut januar. Gjennom året har Thea og Julie jobbet fullt i hundre prosent. Amalie ble ansatt som rapportforfatter for å skrive del to av SLUGs rapportprosjekt som blir lansert våren 2024. Utover dette hadde SLUG en praktikant, Marikka Udnæs Elsbak, i to måneder på høsten som særlig hjalp til med sosiale medier. SLUG har kontor på Sentralen i Oslo.

Økonomi

SLUGs 5-årige avtale med Norad startet i 2021 og varer ut 2025. Organisasjonen mottok 1,8 millioner kroner i informasjonsstøtte fra Norad i 2023. Vi mottok 118 400 kroner i medlemskontingent i 2023 og i tillegg mottok SLUG flere mindre gaver fra private givere, på til sammen nærmere 50 000 kroner. Utover dette fikk SLUG full momskompensasjon, reisestøtte fra KLD for å delta på COP28, samt eksterne bidrag fra medlemsorganisasjoner til felles kampanje.

SLUG hadde ved utgangen av 2023 midler til omtrent et halvt års drift. Ved overgangen mellom to avtaleperioder med Norad må organisasjonen ha nok tilgjengelige midler til å dekke løpende utgifter i påvente av søknadssvar fra Norad og eventuelt en tre måneders oppsigelse dersom søknaden skulle få avslag. Dette innebærer erfaringsvis rundt seks måneders drift. Sekretariatet og styret har derfor undersøkt mulige nye finansieringskilder gjennom året. Dette har resultert i innvilgelse av 217 000 kroner fra Finansmarkedsfondet som dekker økt aktivitet og noen lønnsmidler for 2024.